

Revisionsrapport

Hantering av leverantörsfakturor

Vilhelmina kommun

Per Ståhlberg
Cert. kommunal revisor

Simon Fjellner
Revisionskonsult

Maj 2019

pwc

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
1.1. Bakgrund.....	3
1.2. Syfte, revisionsfråga och kontrollområden.....	3
1.3. Revisionskriterier	3
1.4. Avgränsning.....	4
1.5. Metod	4
2. Iakttagelser och bedömningar	5
2.1. Leverantörsregister	5
2.2. Leverantörsutbetalningar	6
2.3. Politisk styrning och kontroll	8
3. Avslutning.....	10
3.1. Sammanfattande revisionell bedömning.....	10
3.2. Rekommendationer	10

Maj 2019

Bo Rehnberg

Uppdragsledare

Per Ståhlberg

Projektledare

Sammanfattning

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer har PwC genomfört en granskning av kommunens hantering av leverantörsfakturor. Granskningen tar utgångspunkt från kommunallagens revisionskapitel. Fokus har riktats mot intern kontroll och har innefattat följande granskningsområden:

- Hantering av leverantörsregister
- Hantering av leverantörsutbetalningar
- Politisk styrning och kontroll

Utifrån genomförd granskning görs en sammantagen revisionell bedömning att kommunstyrelse och nämnder endast delvis har en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsutbetalningar. Underlag för revisionell bedömning redovisas i följande avsnitt i rapporten.

För att utveckla granskningsområdet bör följande rekommendationer prioriteras:

- Att kommunstyrelsen initierar att det sker en riskbedömning av kommunens hantering av leverantörsregister respektive leverantörsfakturor. Huvudsyftet med åtgärden bör vara hur kommunen kan utvecklas den interna kontrollen inom området. I vår granskning framhålls ett flertal potentiella förbättringsområden.
- Att kommunstyrelsen prövar hur kommunstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontroll kan vitaliseras under innevarande mandatperiod (2019-2022). Vår granskning visar att styrelse och nämnder under år 2018 i låg utsträckning efterlevts fullmäktiges instruktioner för hur internkontrollarbetet ska bedrivas i kommunen.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Av kommunallagen framgår att styrelser och nämnder skall ha kontroll över sin verksamhet. Detta innebär att styrelser och nämnder själva ansvarar för att ha ändamålsenlig styrning och säkra rutiner. Intern kontroll är ett ledningsverktyg med betydelse för kommunstyrelsen, nämnderna och tjänstemannaledningen. Kontrollsystemen skall säkerställa att beslut fattas på ett korrekt underlag. De skall också skydda mot medvetna eller omedvetna fel när det gäller hanteringen av kommunens tillgångar.

Inköpskostnader utgör en väsentlig del av Vilhelmina kommuns kostnader. Omfattande risker finns förknippade med inköp och hantering av leverantörsfakturor. I den centrala hanteringen finns det risk för att registerhållning och hanteringen av leverantörsregistret inte alltid fungerar som avsett. Då ansvaret för inköp, attest och kontering av leverantörsfakturor är decentraliserat finns en ökad risk för att kontroll av inköp och utbetalningar inte i alla delar har en tillfredsställande följsamhet till tecknade avtal. Det kan vara svårt att i alla delar upprätthålla kompetens och enhetlighet i kontrollerna.

Utifrån revisorernas riskanalys för 2018 har revisorerna beslutat att genomföra en granskning av hur leverantörsfakturor hanteras i kommunen. Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelse och nämnder.

1.2. Syfte, revisionsfråga och kontrollområden

Revisionens uppdrag regleras i kommunallagen kapitel 12. Syftet med granskningen är att pröva om rutiner, system och arbetssätt när det gäller hantering av leverantörsfakturor är säkra och tillförlitliga. Granskningen ska besvara följande revisionsfråga: Har kommunstyrelsen och nämnderna en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsutbetalningar?

Granskningen innefattar följande kontrollområden:

- Leverantörsregister. Fokus på områdena arbetsfördelning, registervård och kontroller.
- Leverantörsutbetalningar. Fokus på områdena regelverk, kontrollorganisation och kontroller.
- Politisk styrning och kontroll av kommunstyrelse och nämnder .

1.3. Revisionskriterier

Följande kriterier utgör underlag för revisionell bedömning:

- Kommunallagen 6:6
- Kommuninterna styrdokument relevanta för granskningen. Här avses i första hand attestreglemente och reglemente för intern kontroll
- I övrigt se kontrollområden i avsnitt 1.2

1.4. Avgränsning

Granskningen avgränsas i tid framför allt till kalenderåret 2018. I övrigt se syfte och kontrollområden.

1.5. Metod

Granskningen har skett genom dokumentanalys, registeranalys samt kompletterande intervjuer med nyckelpersoner på ekonomienheten.

Revisionell bedömning har skett utifrån följande 3-gradiga skala: 1) Nej, otillräcklig, 2) Delvis tillräcklig, 3) Ja, tillräcklig.

2. *Iakttagelser och bedömningar*

2.1. *Leverantörsregister*

I detta avsnitt riktas fokus på följande områden: arbetsfördelning, registervård och kontroller.

2.1.1. *Iakttagelser*

Av statistik hämtad från kommunens leverantörsregister för verksamhetsåret 2018 framgår följande:

- Antalet leverantörer: 2 176 st
- Genomsnittsköp per leverantör: 173,0 tkr
- Antal leverantörer med 1-3 fakturor: 74 %
- Antal leverantörer med 4-9 fakturor: 11,5 %
- Antal leverantörer med 10- fakturor: 14,5 %

Hantering av leverantörsregistret är centraliserat till kommunstyrelsens förvaltning. Behörighet till förändringar i leverantörsregistret har avgränsats till personal på ekonomienheten. I granskningen noteras att personal som utför betalningar även kan göra ändringar av grunduppgifter i leverantörsregistret (t.ex post-/bankgironummer). En tumregel för tillskapande av god intern kontroll är att arbetsuppgifter ska vara fördelade mellan flera olika personer.

Vid registrering av ny leverantör har kommunen tillgång till IT-stödet Inyett. Här kan leverantören kontrolleras inom ett flertal områden, exempelvis förekomst av F-skattsedel, förfallna skulder och rating.

Av intervjuer framgår att kommunen använder en äldre upplaga av ekonomisystem. Detta medför bland annat att det inte går att ut en loggförteckning ur systemet. Möjlighet saknas därmed att kontrollera dels vilka förändringar som genomförts dels vem/vilka i organisationen som genomfört dessa förändringar. En del i den interna kontrollen är att det ska gå att spåra vem i organisationen som utfört åtgärden.

Granskningen visar att det saknas dokumenterade rutiner som reglerar hur leverantörsregistret ska underhållas/ajourhållas. I granskningen framkommer att det sker en viss genomgång av leverantörsregistret, men att detta inte sker på ett heltäckande och systematiskt sätt. Genomförda kontrollaktiviteter dokumenteras inte.

Inom ramen för granskningen har det gjorts en dataanalys inom följande områden:

1. Senioritetskontroll av kommunens leverantörer
2. Kontroll av dubletter bland leverantörer

När det gäller kontrollområde 1 visar granskningen att kommunens leverantörsregister inte innehåller leverantörer som återfinns på Svensk Handels varningslista. På denna lista förtecknas oseriösa företag, exempelvis bluff-företag. Därutöver har det skett en fördjupad granskning av kommunens 10 största leverantörer under år 2018. Fokus har riktats mot

följande områden: förekomst av F-skatt, betalningsanmärkningar och obetalda skatteskulder. Vid vår granskning har inga anmärkningar noterats.

När det gäller kontrollområde 2 visar vår granskning att det finns 13 potentiella dubletter i leverantörsregistret. Dubbletterna avser företrädesvis privata aktieföretag, men det förekommer även offentliga organ och privatpersoner. Följande leverantörsnummer har noterats som potentiella dubletter: 1) 129762/130860, 2) 53753497/7777832, 3) 1258615/4214380, 4) 1751551/8257222, 5) 2211555/2449515, 6) 5609185/5657804, 7) 50454982/52250123, 8) 2003598/3222528, 9) 2150399/4532669, 10) 41585027/50897529, 11) 53003513/7706229, 12) 53071676/55577175 samt 13) 3351301/6002109.

Risken med dubbelregistrerade leverantörer är att det kan leda till felaktiga utbetalningar men även försvåra uppföljning av inköp från leverantörer.

2.1.2. Bedömning

Den interna kontrollen vid hantering av leverantörsregister bedöms delvis vara tillräcklig. Bedömningen baseras framför allt på följande:

- *Arbetsfördelning:* Behörighet för att lägga till/ändra uppgifter i leverantörsregistret har avgränsats till relativt få befattningsinnehavare. En brist som noterats är att befattningsinnehavare som utför betalningar även kan göra ändringar i leverantörsregistret.
- *Registervård:* I granskningen framkommer att verksamheten vidtar åtgärder för att ajourhålla leverantörsregistret. Däremot kan det inte verifieras att detta arbete sker på ett systematiskt och heltäckande sätt. Genomförd dataanalys indikerar att det i viss utsträckning förekommer dubletter av leverantörer i registret.
- *Kontroller:* Granskningen visar att det inom verksamheten genomförs vissa kontroller av kommunens leverantörer. Däremot saknas i hög grad kontroller med fokus på intern kontroll. Framför allt noteras att det saknas möjlighet att kontrollera systemets loggförteckning. Genomförd dataanalys visar att kommunen under år 2018 inte genomfört affärer med företag på Svensk Handels varningslista.

För att utveckla granskningsområdet bör det genomföras en riskbedömning av väsentliga processer hänförliga till hantering av leverantörsregister. Utifrån resultatet bör relevanta åtgärder vidtas. Här bör bland annat prövas om fördelning av arbetsuppgifter och behörigheter till leverantörsregistret ska utvecklas för att främja en god intern kontroll. En tumregel är att en befattningshavare inte ensam ska sköta samtliga delar i en väsentlig process (lägga upp/ta bort kunder, ändra grunduppgifter samt sköta utbetalning).

2.2. Leverantörsutbetalningar

I detta avsnitt riktas fokus på områdena: regelverk, kontrollorganisation och kontroller.

2.2.1. Iakttagelser

Hantering av kommunens leverantörsfakturor regleras i kommunens attestreglemente. Gällande attestreglemente har beslutats av kommunfullmäktige i juni 2018 (§76).

Ett attestregelverk reglerar följande områden:

- Omfattning
- Definitioner
- Ansvarsfördelning och kontrollorganisation
- Kontrollmoment
- Dokumentation

I reglementet redovisas vilka kontrollrutiner som ska tillämpas i samband med hantering av leverantörsfakturor. Leverantörsfakturor ska kontrolleras genom beställnings-, gransknings- samt beslutattest.

När det gäller kontrollorganisationens utformning ska utsedda attestanter förtecknas i en attestförteckning som inrapporteras till kommunens ekonomienhet. Därefter sker registrering i ekonomisystem. Vid granskning av registrerade attestanter i systemet för år 2018 noteras följande:

- Antalet beslutsattestanter är relativt många, har under år 2018 uppgått till 65 st. Dessa återfinns inom kommunstyrelsens och nämndernas verksamheter.
- Maxbelopp på leverantörsfaktura som respektive beslutsattestant kan attestera. Förekommande intervall: 0,05 mnkr – 31 mnkr.
- Förteckningen är inte i alla avseenden korrekt. Innehåller namn/ befattningsinnehavare som inte längre är aktuella.

Av sammanställningen ovan framgår att det finns mycket stora skillnader när det gäller behörighet att attestera fakturor med stora belopp.

Granskningen kan inte verifiera att det på central nivå skett en prövning dels hur en optimal kontrollorganisation ska vara utformad (antal beslutsattestanter), dels nivå på behörighet för utsedda attestanter (maxbeloppsgräns).

Förekommande attestkontroll av leverantörsfakturor dokumenteras digitalt i ekonomisystem. I samband med betalning av leverantörsfakturor görs även vissa maskinella kontroller genom systemet Inyett. Systemet kontrollerar betalningen med avseende på förekomst av dubbla betalningar. Därutöver utför systemet även en seriositetskontroll av berörda leverantörer. Företrädare för ekonomienheten upplever att detta kontrollmoment fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Granskningen kan inte verifiera att det inom kommunen sker någon systematisk kontroll huruvida utsedda attestanter även har en funktionsroll (styrelseledamot, VD) hos de företag som kommunen anlitar som leverantörer.

Inom ramen för granskningen har det gjorts en dataanalys i vilken utsträckning attestanterna har en funktionsroll hos de företag som kommunen anlitar som leverantörer. Vår granskning visar att ungefär var tionde attestant har en bisyssla i företag som kommunen haft affärsrelationer med under år 2018. I lag om offentlig anställning regleras arbetsgivarens och arbetstagarens ansvar för hantering av bisysslor.

2.2.2. *Bedömning*

Den interna kontrollen vid hantering av leverantörsfakturor/-betalningar bedöms delvis vara tillräcklig. Bedömningen baseras framför allt på följande:

- *Regelverk:* Kontroll av leverantörsfakturor regleras i attestreglemente beslutat av kommunfullmäktige. Regelverket är aktuellt och innefattar väsentliga områden.
- *Kontrollorganisation:* Kontrollorganisationen i form av beslutsattestanter är i hög grad decentraliserad i kommunen (65 st). Det kan inte verifieras att det skett en genomlysning/prövning om rådande organisation är den mest optimala. I granskningen noteras dels att attestförteckning registrerad i ekonomisystem i vissa avseenden är inaktuell, dels att vissa av kommunens attestanter på olika sätt har intressen hos ett urval av de leverantörer som kommunen haft affärsrelationer med under år 2018.
- *Kontroller:* Granskningen visar att det görs olika former av manuella och maskinella kontroller av leverantörsfakturor. Däremot kan det inte verifieras att det sker systematiska kontroller av vilka åtagande ledande personal har hos anlitade leverantörer.

För att utveckla granskningsområdet bör det genomföras en riskbedömning av väsentliga processer hänförliga till hantering av leverantörsfakturor. Här bör bland annat prövas om kontrollorganisationen är dimensionerad på ett optimalt sätt samt pröva om rutin för anmälan av bisysslor fungerar på ett tillförlitligt sätt.

2.3. *Politisk styrning och kontroll*

I detta avsnitt granskas hur ansvariga politiska organ, det vill säga kommunstyrelse och nämnder, har arbetat med intern kontroll under år 2018.

2.3.1. *Iakttagelser*

Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar för den interna kontrollen regleras i kommunallagen. Den kommuninterna styrningen inom området kommer framför allt till uttryck i följande styrdokument:

1. Reglemente för intern kontroll (beslutad av kommunfullmäktige år 2013)
2. Attestreglemente (beslutad av kommunfullmäktige år 2018)

I ovan angivna styrdokument beskriver kommunfullmäktige hur kommunstyrelse och nämnder ska bedriva ett systematiskt arbete med intern kontroll. I kommunstyrelsens roll ingår att styra och kontrollera sina egna ansvarsområden, men även utöva uppsikt över hur nämnderna fullgör sitt uppdrag med avseende på intern kontroll.

Nedan redovisas hur kommunstyrelse och nämnder har agerat under kalenderåret 2018:

När det gäller attestkontroll noteras att utbildningsnämnden i början av år 2018 beslutat om vilka i organisationen som ska ikläda sig rollen som beslutsattestanter (ca 20 befattningsinnehavare). Granskningen kan inte verifiera att övriga politiska organ under år 2018 prövat hur attestorganisationen ska vara utformad.

Av reglemente för intern kontroll framgår att styrelse och nämnder årligen ska anta en plan för intern kontroll. Vår granskning visar att socialnämnden i maj och september behandlat internkontrollplan för år 2018. I november 2018 har utbildningsnämnden antagit internkontrollplan för år 2019. Det kan inte verifieras att kommunstyrelsen eller miljö- och byggnadsnämnden behandlat någon plan för intern kontroll under år 2018.

I reglemente för intern kontroll beskrivs hur styrelse och nämnder ska följa upp arbetet med intern kontroll samt årligen avlägga rapport till kommunstyrelse och revisorer. Granskningen visar att miljö- och byggnadsnämnden i mars 2018 behandlat årsrapport för intern kontroll 2017. Av utbildningsnämndens protokoll framgår att nämnden fått återkommande rapportering avseende intern kontroll för år 2018. Granskningen kan inte belägga att kommunstyrelsen och socialnämnden under perioden efterlevt fullmäktiges instruktioner avseende uppföljning, rapportering samt redovisning av internkontrollarbetet.

2.3.2. Bedömning

Kommunstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontroll bedöms vara otillräcklig. Bedömningen baseras framför allt på följande iakttagelser:

- Utbildningsnämnden är det politiska organ som i störst utsträckning kan verifiera att den under år 2018 utövat styrning och kontroll i enlighet med fullmäktiges direktiv.
- Kommunstyrelsen, socialnämnden samt miljö- och byggnadsnämnden kan inte i rimlig utsträckning verifiera att de under år 2018 agerat i enlighet med fullmäktiges riktlinjer för intern kontroll.

För att utveckla granskningsområdet bör kommunstyrelsen pröva hur arbetet med intern kontroll ska vitaliseras i kommunen under mandatperioden 2019-2022. Exempel på aktivitet kan vara utbildningsinsatser samt en mer kraftfull styrning och kontroll från kommunstyrelsen för att säkerställa att samtliga politiska organ bedriver ett systematiskt arbete med intern kontroll.

3. Avslutning

3.1. Sammanfattande revisionell bedömning

Kontrollområde	Revisionell bedömning
Hantering av leverantörsregister. Fokus på arbetsfördelning, registervård och kontroller.	<i>Delvis tillräcklig</i> Hantering av leverantörsregister är centraliserat till kommunstyrelsens förvaltning. Granskningen visar att verksamheten på olika sätt arbetar med områdena arbetsfördelning, registervård och kontroller. Vår granskning visar dock att detta arbete inte sker på ett systematisk och heltäckande sätt där fokus riktas mot intern kontroll.
Hantering av leverantörsutbetalningar. Fokus på områdena regelverk, kontrollorganisation och kontroller.	<i>Delvis tillräcklig</i> Hantering av leverantörsfakturor är i hög grad decentraliserad i organisationen i motsats till leverantörsutbetalningar som centraliserats till kommunstyrelsens förvaltning. Granskningen visar att det i rimlig grad finns regelverk för attestkontroll av leverantörsfakturor. Granskningen kan inte verifiera att det prövats om nuvarande kontrollorganisation är optimal samt att det genomförs rimliga kontroller inom området.
Politisk styrning och kontroll	<i>Otillräcklig</i> Kommunstyrelse och nämnder kan inte i tillräcklig utsträckning verifiera att de efterlevt fullmäktiges regelverk för intern kontroll under år 2018. Utbildningsnämnden är det politiska organ som minst grad avvikit från gällande instruktioner inom området.
Samman tagen bedömning	Den interna kontrollen vid hantering av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar är delvis tillräcklig.

3.2. Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet bör följande rekommendationer prioriteras:

- Att kommunstyrelsen initierar att det sker en riskbedömning av kommunens hantering av leverantörsregister respektive leverantörsfakturor. Huvudsyftet med åtgärden bör vara hur kommunen kan utvecklas den interna kontrollen inom området. I vår granskning framhålls ett flertal potentiella förbättringsområden.
- Att kommunstyrelsen prövar hur kommunstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontroll kan vitaliseras under innevarande mandatperiod (2019-2022). Vår granskning visar att styrelse och nämnder under år 2018 i låg utsträckning efterlevts fullmäktiges instruktioner för hur internkontrollarbetet ska bedrivas i kommunen.